

Не залишаються поза увагою проблеми, пов'язані з відмінностями вітчизняних і зарубіжних методів обліку повних витрат. Зокрема з різними трактовками попроцесного і попередільного методів, методами оцінки напівфабрикатів власного виробництва; відмінностями у трактовці позамовного методу, які полягають у тому, що у вітчизняній практиці сфера його застосування виходить за межі класичного варіанта; застосуванням на практиці так званих гібридних методів. Особлива увага приділяється методу обліку витрат за видами діяльності, на прикладі якого показуються відмінності цього методу від функціонально-орієнтованих методів.

Викладаючи питання обліку неповних витрат, наголошується на тих аналітичних можливостях, які відкриваються на основі визначення і застосування в управлінні і показника маржинального доходу; наголошується на ефективність застосування даного методу в умовах ринку та на його можливостях більш коректного визначення величини операційного прибутку; показуються відмінності простого і розвиненого директ-костингу, розкривається проблема організації пірамідальної системи обліку.

Велике коло проблем розкривається при викладанні нормативного методу обліку витрат, що пов'язано з його відмінностями від його зарубіжного аналогу (стандарт-костингу). Показуються переваги вітчизняного нормативного методу у визначенні відхилень від норм витрат, не заперечуючи проти переваг стандарт-костингу, пов'язаних із застосуванням спеціальних рахунків для обліку відхилень від норм витрат.

Не менше проблем розкривається при викладанні інших тем курсу, особливо таких тем, як бюджетування і контроль, облік за центрами відповідальності і основ стратегічного управлінського обліку.

*Зотов В. О., канд. екон. наук,
доц. кафедри аудиту*

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ АУДИТУ СТУДЕНТАМ НЕ ОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В умовах побудови в Україні ринкової економічної системи та прагнення до європейської інтеграції особливого значення набувають проблеми підготовки кваліфікованих фахівців економічних та правознавчих спеціальностей. Слабка обізнаність українського суспільства в тому, що ефективне функціонування рин-

кової економічної системи передбачає побудову та ефективне функціонування окремих її інститутів стала однією з причин надто повільного розвитку в Україні інституту аудиту (інституту незалежного фінансового контролю). Серед інших причин можна назвати деяку відмінність трактування терміну «бухгалтер» на пострадянському просторі та в країнах Заходу. В зарубіжній економічній лексиці зміст цього терміну є значно ширшим і більш відповідає українському «економіст». Так, професійними бухгалтерами в зарубіжних країнах називають фахівців з:

- бухгалтерського обліку і підготовки звітності;
- економічного аналізу систем, галузей, суб'єктів господарювання, функцій управління (таких фахівців називають бухгалтерами-аналітиками);
- управління витратами (таких фахівців називають бухгалтерами-менеджерами);
- надання аудиторських послуг (таких фахівців частіше за все називають привілейованими або дипломованими присяжними бухгалтерами).

Закон України «Про аудиторську діяльність» передбачає можливість стати сертифікованими аудиторами (фахівцями, професійно придатними надавати аудиторські послуги) фахівцям з вищою економічною та юридичною освітою.

Транснаціональні аудиторські компанії та українські аудиторські фірми залучають до роботи випускників економічних (а не лише спеціальності «Облік і аудит») і юридичних спеціальностей.

Наведені обставини, а також необхідність покращання університетської підготовки фахівців з економіки, менеджменту, правознавства, комп'ютерних наук потребують деякого корегування існуючого підходу до вивчення комплексу обліково-економічних дисциплін. На думку автора, студенти всіх спеціальностей університету повинні мати можливість вивчати названий комплекс за достатньо розгорнутими програмами з відповідною послідовністю.

До такого комплексу бажано б було віднести бухгалтерський (фінансовий і управлінський) облік з обов'язковим вивченням порядку підготовки звітності; економічний аналіз; аудит з обов'язковим вивченням порядку надання послуг з економіко-правового забезпечення бізнесу. Доцільним у цей комплекс ввести дисципліну «Контролінг», яка б об'єднувала елементи управлінського обліку, внутрішньогосподарського контролю та управління витратами.

Досвід викладання дисципліни «Аудит» студентам не облікових спеціальностей свідчить про необхідність удосконалення

курсу у напрямку розширення питань надання послуг з економіко-правового забезпечення бізнесу з одного боку, та про значне обмеження часу роботи викладача зі студентами з іншого. При обсязі практичних занять 16 годин (6 занять суто практичних, одне — модульна контрольна робота та одне завершальне) занадто важко приділити увагу вирішенню конкретних ситуацій, які мають місце в практичній діяльності фахівця з надання послуг з економіко-правового забезпечення бізнесу в умовах необхідності обов'язкового оцінювання знань усіх студентів групи на кожному занятті. Реальним в таких умовах, як показав досвід, є перевірка знань шляхом вирішення студентами індивідуальних тестових завдань. Другим напрямком підвищення якості підготовки фахівців є розподілення лекційних занять на два види, а саме вступних лекцій (не більше 4-х год.) і лекцій-дискусій (проблемних лекцій), що потребує обов'язкову попередню підготовку студентів до таких лекцій.

Література

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 23.04.1993 р. № 3125 — XI у редакції закону України від 14.09.2006 р. № 140 — V.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року / пер. з англ. — К. : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2011, Частина 1. — 842 с.; Частина 2. — 409 с.

Іванова Л. І., старший
викладач, кафедра аудиту

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ

Одним з визначальних критеріїв якості освіти в рамках Болонського процесу є якість навчання і підготовка конкурентоспроможних фахівців для ринку праці, а це вимагає запровадження нових підходів до їх формування.

Для майбутнього фахівця, якими є наші студенти, важливо не лише осмислити та засвоїти інформацію з тієї чи іншої дисципліни, а й оволодіти способами її практичного застосування і прийнят-